

ABSTRACT
Economic Outlook of the EU and its Significance
for the World

Suthipand Chirathivat

The paper discusses on how the economic future of the EU is related to the world. The outlook of the European economy is key to the understanding of the slow growth and development in Europe. One year after the EU enlargement from 15 to 25 members, it is interesting to take stock of three particular related issues: Economic growth, deepening integration and common agricultural policy. It is also important to address the question on how the EU-25 will lead the world.

ภาพจากงานสัมมนาวิชาการเรื่อง “ความเคลื่อนไหวของสหภาพยุโรป 1 ปี
หลังการขยายสมาชิกปี 2004” ในวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ.2548 จัดโดย
ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทิศทางเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปจะพาโลกไปในทิศทางใด¹

สุทธิพันธุ์ จิราธิวัฒน์²

อาจารย์ท่านหนึ่งที่ยุโรปเปรียบเทียบยุโรปกับอเมริกาไว้ว่าอเมริกามี president ชัดเจน ขณะนี้ก็คือบุช ถ้ามาดูคนอื่น ๆ อเมริกามีบอบไฮป อเมริกามีจอนนี่แคช แล้วก็อเมริกาก็มีสตีวีวันเดอร์ ถ้าจะดูยุโรปแล้ว No president, No hope, No cash แล้วก็ No wonder ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่เขาพูดเปรียบเทียบยุโรปกับอเมริกา มันเป็นอย่างไร อธิบตี (กรมยุโรป) ได้พูดถึงว่า President ของสหภาพยุโรปต้องเปลี่ยนทุก 6 เดือน ธรรมนูญใหม่ก็พยายามจะแก้เปลี่ยนทุก 2 ปีครึ่ง โดยให้ยาวขึ้น 6 เดือนทำงานนั้นไม่นานก็หมดวาระ อังกฤษมีโทนี แบลร์ ผู้ซึ่งบอกมีวาระที่จะผลักดันมากมายแต่มีเวลา 6 เดือน ตรงนั้นก็เป็นเรื่อง presidency ของระบบยุโรป ประธานของสหภาพยุโรปจะมาจากสายการเมือง ส่วนทางด้านกรรมาธิการก็จะมีประธานของกรรมาธิการอีกส่วนหนึ่ง และประธานสภายุโรปคือทางด้านนิติบัญญัตินั้นก็จะเป็นอีกส่วนหนึ่ง

¹ ถอดความจากการบรรยายหัวข้อ “ทิศทางเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปจะพาโลกไปในทิศทางใด” ในการอบรมสัมมนาทางวิชาการ “ความเคลื่อนไหวของสหภาพยุโรป: 1 ปีหลังการขยายสมาชิกปี 2004” จัดโดยศูนย์ยุโรปศึกษา วันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ.2548 ผู้บรรยายขอขอบคุณคุณเพ็ญพงศ์ที่กรุณาถอดเทปและเรียบเรียงด้วยความอุตสาหะยิ่ง

² รศ.ดร. สุทธิพันธุ์ จิราธิวัฒน์ กรรมการที่ปรึกษาศูนย์ยุโรปศึกษาและรองศาสตราจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่องที่ผมจะบรรยายเป็นเรื่องเศรษฐกิจ และจะพูดในเรื่องเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปโดยเฉพาะ เพราะเวลาจำกัด มี 4 หัวข้อหลักที่จะนำเสนอคือ

1. เศรษฐกิจในสหภาพยุโรปในปัจจุบัน
2. 1 ปีหลังจากรวมตัวกันจาก 15 เป็น 25 ประเทศ
3. การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจที่สำคัญ และ
4. สหภาพยุโรป 25 ประเทศจะพาโลกไปในทางใด ?

1. ทำความเข้าใจกับเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป

ในหัวข้อที่กำหนดไว้ ผมอยากจะมาดูข้อมูลเบื้องต้นในการทำความเข้าใจกับเศรษฐกิจสหภาพยุโรปก่อน เราพูดกันมาว่ายุโรปไปเข้าเดินชักทางด้านเศรษฐกิจ เรามาดูเหตุผลว่าทำไมถึงเป็นอย่างนั้น เศรษฐกิจโลกในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาขยายตัวเฉลี่ย 3.5 เปอร์เซ็นต์ ถ้าพูดถึง Euro zone คือประเทศที่ใช้เงินยูโร 12 ประเทศก็เติบโตช้าลงมากเหลือประมาณ 1.3 เท่านั้นเอง ในเชิงการขยายตัวก็มีผลถ้าขยายตัวเศรษฐกิจช้าก็อาจจะหมายความว่า การจับจ่ายใช้สอยจะน้อย ในระบบเศรษฐกิจยุโรปก็อาจจะถดถอย ถ้าเทียบกับประเทศในเอเชีย เช่น เศรษฐกิจประเทศจีนเติบโต 9 เปอร์เซ็นต์ต่อปี หรืออย่างไทยเราปีที่แล้วเติบโต 6 เปอร์เซ็นต์กว่า และนี่คงเป็นดัชนีที่พอชี้ให้เห็น และถ้าเราดูตัวเลขเบื้องต้น คือ เมื่อรวมเป็น 25 เราคงเห็นประชากรของยุโรปเพิ่มจาก 379 ล้านคน 25 ประเทศมาเป็น 455 ล้านคนโดยประมาณ

วารสารยุโรปศึกษา

อันนี้เป็นตัวเลขสถิติของทางยุโรปคิดเป็นประชากรของชาวยุโรปสัก 7.3 เปอร์เซนต์ของประชากรโลก ขนาดของเศรษฐกิจยุโรปก็น้อยกว่าสหรัฐสัก นิดหนึ่งคิดเป็นเกือบรวม 30 เปอร์เซนต์ของเศรษฐกิจโลก คือ 1 ใน 3 ของ เศรษฐกิจโลก และอีก 1 ใน 3 อยู่ทั้งอเมริกาและที่เหลือก็อยู่ในประเทศอื่น ๆ รวมถึงเอเชียด้วย รายได้เฉลี่ยประชากรต่อปีคิดเป็น 24,000 ยูโร เมื่อไป รวมประเทศที่เรารายได้ก็น้อยกว่าก็ทำให้ส่วนเฉลี่ยต่อประชากรลดลงมาเป็น เหลือประมาณ 21,100 ยูโรต่อปี ส่วนที่เหลือก็คงเป็นตัวเลขการค้าขายตัว เลขที่เป็นสัดส่วนในเรื่องของการค้า เงินลงทุน ในเรื่องต่างๆ จะไม่ลงในเรื่อง รายละเอียดมาก

ทิศทางเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปจะพาโลกไปในทิศทางใด

	EU 15	EU 25
Population - million (% of world)	379 (6.1%)	455 (7.3%)
GDP - billion € (% of world)	9,275 (26.9%)	9,712 (28.7%)
GDP per capita, €	24.100	21.100
Total trade with the world - billion €	1.977	1.799
Of which with the 10 new Member States - billion €	232	
Share in world trade in goods	19.4%	17.7%
Share in world trade in services	24.7%	na
Share in world Foreign Direct Investment (FDI): Inflows Outflows	20.5% 45.2%	na
Share of world trade (goods + services)	20.1%	19.8%
Degree of opening to international trade (total trade/GDP)	28.6%	26.9%

อะไรทำให้เศรษฐกิจของสหภาพยุโรปชะลอตัว

ปัจจัยที่ทำให้เศรษฐกิจยุโรปชะลอตัว สามารถกล่าวได้เป็นสามกลุ่ม คือ ปัจจัยทั่วไป ปัจจัยเฉพาะหน้าที่เป็นอยู่ และปัจจัยจากสหภาพยุโรปเอง

ปัจจัยทั่วไป

ในด้านปัจจัยทั่วไป ยุโรปประสบปัญหาเหมือนหลาย ๆ ประเทศ คือ ปัญหาราคาน้ำมันที่สูงขึ้นและทำเศรษฐกิจชะลอตัวไปด้วย นอกจากนั้นยังมีปัญหาการเติบโตอืดตัวโดยการเจริญเติบโตจัดอยู่ในประเทศที่พัฒนาแล้ว คนซื้อของน้อยลงเพราะมีสิ่งที่ต้องการครบครันแล้วและถ้าเกิดอยู่ในวัยทำงานมีรายได้ก็จะมาซื้อทรัพย์สินสมบัติถ้ามีการถ่ายทอดจากลูกจากหลาน คนที่พึ่งตนเองได้ก็อยู่ได้ดี คนที่ไม่มีก็ยังไม่ มียังขาดอยู่ ความแตกต่างในเรื่องของรายได้อาจไม่เหมือนประเทศกำลังพัฒนา ประเด็นอื่นๆ ที่เป็นปัจจัยทั่วไป ได้แก่ เรื่องระบบการคลัง รัฐบาลมีปัญหาในเรื่องของการเก็บภาษี เช่น ต้องการเก็บภาษีสูงแต่ก็เก็บไม่ได้ตามเป้าหมาย ดอกเบี้ยต้องกำหนดให้สัมพันธ์กับการขยายตัวและการถดถอยทางเศรษฐกิจซึ่งก็เป็นปัจจัยทั่วไป

ปัจจัยเฉพาะที่เป็นอยู่

ในเรื่องของปัจจัยเฉพาะนั้น สภาวะเศรษฐกิจยุโรปมีลักษณะที่ไม่เชื่อมต่อเศรษฐกิจยุโรปอยู่หลายประการ ประการหนึ่งคือเรื่องตลาดงานที่ไม่ยืดหยุ่น คือ คนที่บอกว่าทำงานแล้วก็คือ ถ้ามีหลักประกันเวลาทำงานเขาก็บอกว่าความตั้งใจในการทำงานมันก็มีเหมือนกับคนทั่วไป คือคนจะทำงานเอกชนหรือทำงานรัฐบาลจะมีศักยภาพในการทำงานเหมือนกับคนที่ได้รับการศึกษาอยู่ในแวดวงการทำงาน เพราะฉะนั้นด้านหนึ่งเขาก็บอกว่าเมื่อ

เทียบกับอเมริกาหลายประเทศนับว่าดี สิ่งนี้นักเศรษฐศาสตร์เรียกว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมสูง ซึ่งบางประเทศอาจจะต่ำกว่า แต่โดยเฉลี่ยไม่ได้ต่ำกว่าสหรัฐอเมริกา

ประเด็นที่ตามมาคือเรื่องของการคุ้มครองแรงงานในยุโรปที่มีมากกว่าในประเทศอื่น ๆ แม้อาจจะมีความแตกต่างบ้างในหลาย ๆ ประเทศ เช่น ถ้าพูดถึงอังกฤษจะแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ คือ มีตลาดแรงงานที่คล่องไกลไปทางอเมริกาเพราะมีความยืดหยุ่นของกฎหมายแรงงาน แต่ว่าประเทศที่เข้มงวดที่สุดอย่างเยอรมนีเป็นประเทศที่มีกฎหมายแรงงานคุ้มครอง ซึ่งทำให้คนทำงานไม่สามารถถูกไล่ออกจากงานได้ง่าย ๆ การคุ้มครองแรงงานดังกล่าวมีผลหลายประการต่อการทำงานของนายจ้าง เช่น เรื่องการทำงาน เรื่องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ การคลอดบุตร การป่วย และรวมถึงวันหยุดงาน ตัวอย่างเช่น ในเยอรมันสูงสุดหยุดงานทั้งหมด 7.8 สัปดาห์/ปี ฝรั่งเศสรองลงมาคือ 7 สัปดาห์/ปี อังกฤษ 6.6 สัปดาห์/ปี อเมริกา 3.9 สัปดาห์/ปี ตัวอย่างนี้ชี้ให้เห็นว่ามันมีการหยุดงานจริง คือในด้านหนึ่งก็เห็นได้ว่าเป็นสังคมที่เขาจะเน้นในด้านความสมดุลสบาย ถ้าทำงานมีรายได้แล้วก็ไม่ได้ทะเลาะทะเลาะกันถึงขั้นเป็นประธานบริษัท แต่ขอให้อยู่ในสังคมที่เขาไม่ประวัติด้าน ศาสนา วัฒนธรรม ได้ไปกินข้าว ไปเที่ยว ไปพักผ่อน ไปต่างประเทศ ตรงนี้แสดงให้เห็นว่า เวลาเขาทำงานเขาก็ทำงานจริง แต่อีกด้านหนึ่งการหยุดงานมากก็เป็นปัญหาเช่นกัน และมีเรื่องของการปกป้องค่อนข้างมาก จึงมีผลต่อบริษัทโดยเฉพาะในภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้อยู่ในกระบวนการของระบบการผลิต

การบริการอาจมีความล้มเหลวในการลงทุนเพื่อผลิตให้หลายประเทศของสหภาพยุโรป

อีกด้านหนึ่งของคำถามในเวลานี้ คือ Social Model ของยุโรปอาจจะไม่เหมือนเดิม ในยุคโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนสถานที่ลงทุนทำได้ไม่ลำบากนัก การลงทุนในยุโรปน้อยลงไปที่ผ่านมานั้นมีผลทำให้ผลผลิตประชาชาติ GDP น้อยลงไปด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นแรงกดดันมากในยุโรปและกล่าวถึงกันมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ตลาดแรงงานที่ไม่ยืดหยุ่นยังโยงมาถึงเรื่องการจ้างงาน นายจ้างไม่อยากจ้างงานหรือล้มเลิกในการจ้างงาน การว่างงานจึงสูงตามไปด้วย และยังไล่่ออกยากเพราะมีการปกป้องมาก การว่างงานยุโรปสูงถ้าพูดถึงฝรั่งเศสมากไหม การว่างงานสูงถึง 12 เปอร์เซ็นต์ หลายประเทศก็ไม่ต่างกันคือมีการว่างงานที่สูง

ประเด็นคนสูงอายุก็เป็นประเด็นใหญ่ คนยุโรปเมื่อมีอายุมากขึ้นก็จะมาอยู่ในสังคมเมือง ความเป็นอยู่ก็ต้องมีค่าใช้จ่าย ลูกก็น้อยลงหรือมีเพียงคนหรือสองคน เป็นประเด็นที่ทำให้บางประเทศประชากรสุทธิลดน้อยลง กล่าวกันว่า ในเอเชียประชากรสุทธิจะลดลงซึ่งเป็นแรงกดดันและมีผลกระทบในหลายประเทศ แต่ก็มีข้อยกเว้นในบางประเทศซึ่งพยายามทดลองในลักษณะยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น ในประเทศไอร์แลนด์ ตลาดแรงงานยืดหยุ่นทำให้มีคนลงทุนมากจนการเจริญเติบโตสูงหรือมากกว่าเมืองไทยด้วยซ้ำ ประเทศไอร์แลนด์มีคนไปลงทุนมาก จนอันดับเงินเมืองหลวงของไอร์แลนด์เปลี่ยนไปมาก เท่ากับเป็นบททดสอบสำหรับบางประเทศ ถ้าเกิดการ

เปลี่ยนแปลงในประเทศก็ไม่ง่ายนักและถ้าดูแรงกดดันทางด้านการเมืองคือเมื่อคนงานได้ประโยชน์ทางการปกป้องแรงงานแล้ว จะเปิดตลาดเสรีแล้วก็ไม่ง่ายเพราะจะมีองค์การสภาลูกจ้าง นายจ้าง มีรัฐบาล มีกลุ่มต่าง ๆ ก็ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันสถานการณ์ในยุคโลกาภิวัตน์

ปัจจัยจากสหภาพยุโรป

ปัจจัยที่มาจากสหภาพที่ยุโรปดำเนินการกันเอง เรื่องที่สำคัญคือการจัดระเบียบที่เกี่ยวกับบูรณาการเชิงลึกที่เริ่มจาก single market ผลเสียที่เกิดขึ้นคืออาจทำให้เกิดเศรษฐกิจชะลอตัวเพราะยังคงต้องจัดการกับปัญหาเสรีภาพเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานก่อนการขยายตัวทางเศรษฐกิจอยู่ ส่วนในด้านดีก็มีหลายประการ เช่น ทำให้ผู้คนเดินทางสะดวก ยกตัวอย่างจากมุมมองของประชาชน คนฝรั่งเศสคนหนึ่งที่เคยอาศัยใน Alsace-Lorraine ต้องเดินทางไปมาระหว่างพรมแดนของฝรั่งเศสและเยอรมนีบ่อยครั้งในปีหนึ่ง ๆ ถ้ายังมีเขตแดนประเทศอยู่เขาจะประสบความยุ่งยากในการเดินทางโดยเฉพาะเรื่องเอกสารต่าง ๆ เพราะเขาต้องข้ามพรมแดนเพื่อไปทำงานและมีลูกไปเรียนที่เยอรมัน แต่ก็ต้องไปจับจ่ายสินค้าทางฝรั่งเศส ถ้ามองย้อนไปรุ่นปู่ศตวรรษที่ 19-20 ดินแดนตรงนี้เป็นของเยอรมัน ตอนนั้นเขาสู้กับฝรั่งเศสแล้วพอลงถึงรุ่นพ่อในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เขาก็บอกว่าพ่อเขาเป็นฝรั่งเศส เพราะฉะนั้นพ่อเขาก็ต้องสู้กับเยอรมัน ทุกวันนี้เขาสบายกว่ามากเพราะภาพเหล่านั้นจะไม่กลับมาอีก สิ่งหนึ่งที่น่าสนใจ คือ ตอนลง

ประชาคมเพื่อรับร่างสนธิสัญญาจัดตั้งรัฐธรรมนูญยุโรปเขาก็เป็นฝ่ายที่เห็นด้วยเพราะอยู่แถวพรมแดน เขามีลูกหลายคนจะเรียนในเยอรมันก็ได้ในฝรั่งเศสก็ได้ ในประเด็นนี้จะเห็นได้ว่าตลาดเดียวทำให้การข้ามไปมาหากันสะดวกขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงมากในยุโรป คือ การให้ความสำคัญกับภูมิภาคมากกว่าระดับประเทศด้วยซ้ำนับเป็นการลดความรู้สึกชาตินิยมและเพิ่มความรู้สึกของความเป็นยุโรปให้มีมากขึ้น

นอกจากนั้น ยังมีประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจ การที่ธนาคารรวมตัวกันเป็นเรื่องปกติในการบูรณาการและโลกาภิวัตน์ที่ยุโรปประสบอยู่ ประเด็นนี้เป็นการปรับตัวรับกับโลกาภิวัตน์ของสหภาพยุโรปโดยตรงในด้านการเงิน เมื่อเข้าสู่ระบบเงินยูโรสมาชิกที่อยู่ในยูโรโซนจะต้องยอมรับเงื่อนไขที่สำคัญในการรักษาเสถียรภาพให้เงินยูโรสามารถใช้ได้ในเศรษฐกิจของตน ที่กล่าวไว้มากใน Stability and Growth Pact แต่ก็ยังเป็นประเด็นเฉพาะที่ เช่น ประเทศอิตาลี ชาวอิตาลีบางส่วนเห็นว่า SGP ทำให้เศรษฐกิจในอิตาลีชะลอตัว ด้านหนึ่งถึงขนาดตั้งคำถามเกี่ยวกับการเลิกใช้เงินยูโรแล้วกลับมาใช้เงินลีร์แทน และยังโยงมาถึงรัฐธรรมนูญยุโรป ที่เป็นจุดสำคัญของการพูดถึงเศรษฐกิจยุโรปชะลอตัว

2. 1 ปีหลังการขยายสมาชิกของสหภาพยุโรป

อีกหัวข้อหนึ่ง คือ ความหมายของการขยายสมาชิกสหภาพยุโรป ถึงปีนี้เป็นเวลา 15 ปีหลังสงครามเย็น บางประเทศในยุโรปตะวันออกที่เคยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอดีตสหภาพโซเวียตได้เข้ามาอยู่ภายใต้ Europe Agreement และประเทศเหล่านี้ก็ปรับตัวและได้รับความช่วยเหลือรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่เรื่องการค้าขายและข้อตกลงต่าง ๆ เฉพาะ 10 ประเทศที่เข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ล่าสุดนี้ก็มีทั้งหมด 75 ล้านคน นอกจากนั้นก็มีตุรกีซึ่งเกือบเข้ามาในรอบนั้น แต่เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยุ่งยาก เพราะเป็นจุดตัดพอดีและมีเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อทางด้านมุสลิมที่แตกต่างจากประเทศในสหภาพยุโรปทั่วไปด้วยเมื่อประเทศเหล่านี้เข้ามาก็จะทำให้ตลาดยุโรปขยายตัวเพิ่มขึ้นรวมถึงเรื่องประชากรที่เป็นแรงงาน ประเด็นที่เราควรพิจารณาการสร้างความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุน

สหภาพยุโรป 15 กับสหภาพยุโรป 10 คือประเทศที่เข้าใหม่ กลุ่มสหภาพยุโรป 15 เป็นกลุ่มที่มีการขยายตัวเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ ที่ต่ำมากก็มีเยอรมัน อิตาลี ต่ำปานกลางคือ ฝรั่งเศส ออสเตรีย เนเธอร์แลนด์ และที่ขยายตัวสูงก็มีไอร์แลนด์และกรีซซึ่งเพิ่งจัดโอลิมปิกไปไม่นานนี้เอง โปรตุเกสรวมถึงสเปนได้รับความช่วยเหลือมากในเรื่องของเงินที่เขาเรียกว่าเป็น Regional Policy เหตุที่ได้รับเงินที่ช่วยเหลือเพราะในช่วงโปรตุเกสและสเปนแรกก็จัดอยู่ในประเทศที่ค่อนข้างจะรายได้ต่ำ

สมาชิกสหภาพยุโรปใหม่เมื่อเข้ามาแล้วจะเปลี่ยนในเรื่องของการจัด

ระเบียบ การแบ่งงานต่าง ๆ ในเรื่องโครงสร้างการผลิตระหว่างตะวันตกและตะวันออก ประเทศในยุโรปจะดูแลแหล่งที่มาของสินค้าค่อนข้างมาก เพราะเป็นห่วงเรื่องมาตรฐาน จึงต้องระบุชัดเจนแหล่งที่มาในสินค้าใช้ชัดเจนเพื่อจะได้รู้เลยว่ามาจากไหน เมื่อราคาต่างกันผู้บริโภคก็จะเป็นผู้เลือกซื้อ เช่น การซื้อหมูแฮม ถ้าเป็นที่ผลิตในเยอรมนีหรือฝรั่งเศสก็จะราคาสูง ถ้าซื้อหมูแฮมที่ผลิตในอิตาลีหรือโรมาเนีย อาจเกิดความไม่มั่นใจก็จะตั้งอีกราคาหนึ่งแล้วให้ผู้บริโภคเลือก เพราะแฮมที่มาจากทางยุโรปตะวันออกซึ่งสมัยหนึ่งมีกรณีโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ระเบิดจึงเป็นที่กังวลมากจนแทบจะไม่บริโภคสินค้าจากแหล่งเหล่านั้นเลยและถ้าสินค้าแปดเปื้อนก็ต้องตรวจสอบอย่างดี สิ่งทีประเทศสมาชิกใหม่ปรารถนาคือประโยชน์เรื่องของยกฐานะความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ การติดต่อ การศึกษา และด้านสังคม

อีกด้านหนึ่งคือการเงิน ถ้าเราต้องการวิเคราะห์จะมีทฤษฎีมากน้อย ประเทศเหล่านี้ที่เข้ามารวมแน่นอนว่าสินค้าอาจจะมีลักษณะที่มีคุณภาพและเทคโนโลยีสูง โอกาสในการแลกเปลี่ยนก็มีเพราะว่าเป็น สินค้าเกษตร สินค้าอุตสาหกรรมแบบง่ายกว่า มีทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แบบหนึ่งที่เขาเรียกว่า Heckscher - Ohlin สินค้าที่แลกเปลี่ยนระหว่างความแตกต่างระหว่างสาขา แต่อีกด้านหนึ่งก็บอกว่าจำเป็นต้องใช้กรอบของเทคโนโลยี เพราะว่ายุโรปตั้งแต่ Lisbon Declaration ปี 2000 เน้นในเรื่องยุโรปจะไปได้ ต้องอยู่ในยุค ICT (Information and Communication Technology) ถ้าเราพูดในความหมายทฤษฎีก็คือ Schumpeterian เป็นนักคิดชาวออสเตรีย

ซึ่งเขียนหนังสือเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจต้องมีพื้นฐานทางเทคโนโลยีเป็นหลัก เพราะฉะนั้นตรงนี้จะทำให้สินค้าเหมือน ๆ กันแต่ลักษณะภายนอกแตกต่างกัน เช่น รถยนต์ของฝรั่งเศสไปค้ำกับรถยนต์ของเยอรมัน รถยนต์ของเยอรมันไปแลกกับรถยนต์ของเชคก็จะสามารถแลกเปลี่ยนกันได้แต่มีความแตกต่างในเรื่องของ lifestyle อีกด้านหนึ่ง การลงทุนที่จะต้องอาศัยการลงทุนจากกลุ่มประเทศสมาชิกช่วยผลักดันให้มีการขยายตัวรวมถึงการผลักดันจากการขยายตัวภายในซึ่งจะต้องดูปัจจัยทั้งหลายที่เรียกว่าเป็น Endogeneous Growth ผลักให้สำเร็จในแต่ละประเทศ มีกลุ่มแรงงาน มีเทคโนโลยี มีกลุ่มคนที่ได้รับการศึกษา การที่เรามองดูว่ายุโรปทั้งหมดจะอาศัย 10 ประเทศเข้ามาสู่ระบบ 15 อย่างไร แลกเปลี่ยนกับชาวโลกอย่างไร ด้านการค้า ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจมีการขยายตัวได้ด้านประเทศสมาชิกใหม่จะต้องมีการปรับตัวและแลกเปลี่ยนกับยุโรปตะวันตกอย่างไรคือ 15 ประเทศ ซึ่งตรงจุดนี้จะเสริมกันคือ ผลิตภัณฑ์ประชาชาติ รวมถึง GDP จะช่วยให้เสริมกันอย่างไร ด้วยการค้าขายสินค้าชั้นกลาง สินค้าวัตถุดิบ สินค้าสำเร็จรูป ยุโรปเรามองว่าสหรัฐก็สำคัญ เอเชียก็จะเป็นคู่ค้าที่สำคัญซึ่งจะช่วยผลักดันการขยายตัวมาก

ภาพต่อไปเป็นลักษณะความได้เปรียบเสียเปรียบของสินค้าที่เราค้าขายของเยอรมัน สินค้าเยอรมันก็จะเป็นสินค้ากลุ่มอุตสาหกรรมที่ก้าวหน้าสินค้าที่แตกต่างถ้ามาดูอิตาลีก็จะต่างกันจะเป็นสินค้าที่เป็น labor-intensive เราที่ซื้อแฟชั่นอิตาลีก็จะอยู่ในนี้ เป็นอุตสาหกรรมดั้งเดิม ยังสูงอยู่

ในเรื่อง labor-intensive industry แต่ขณะเดียวกันเขาก็มีสินค้าที่หลากหลาย ในเรื่องขนาดอุตสาหกรรมและในเรื่องที่เป็นเครื่องจักรกล ประเทศอังกฤษ ประเทศหนึ่งที่ยกตัวอย่างใน 10 ประเทศที่เข้ามาใหม่ ก็ดูว่าประเทศอังกฤษก็จะมีสินค้าที่เป็น labor intensive ค่อนข้างมาก สินค้าแรงงานอยู่ก็จะแลกเปลี่ยนกับประเทศตะวันตกได้ค่อนข้างมาก คนละประเภทกันแต่ก็มีความหลากหลายในกลุ่มสินค้าที่มีความแตกต่าง ถ้าตอนนี้ก็สะท้อนให้เห็นว่ามันมีอะไรที่เชื่อมกันได้ เมื่อ 10 ประเทศนี้เข้ามาใน 15 ประเทศ

3. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่สำคัญ มี 3 ประเด็นหลัก ประเด็นแรกคือ สหภาพยุโรปต้องหาทางขยายตัวทางเศรษฐกิจได้อย่างไร และอีกประเด็น ที่พูดกันมากก็คือการบูรณาการในเชิงลึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการเงินสำหรับประเทศที่เข้าใหม่ ส่วนประเด็นเรื่องของนโยบายเกษตรร่วมที่เป็นปัญหาโครงสร้างก็เป็นประเด็นสุดท้าย

ประเด็นแรกคือเรื่องการขยายตัวทางเศรษฐกิจ สหภาพยุโรปเน้นในเรื่องของเทคโนโลยีในระดับรวมทั้งระดับกรมการของสหภาพยุโรปและโยงไปถึงระดับประเทศ มีการลดหลั่นความรับผิดชอบอย่างไรในเรื่องความก้าวหน้า ในเรื่องนี้บางประเทศเป็นตัวอย่างที่ดี เช่น ฟินแลนด์ ไอร์แลนด์ ซึ่งมีการขยายตัวได้สูง เนเธอร์แลนด์ก็เป็นอีกประเทศที่ไปได้ดี ประเทศใหญ่ ๆ ที่เป็นภาระหนัก เช่น เยอรมนี อิตาลี ฝรั่งเศส อังกฤษ เขาจะ

ทำอย่างไร อีกเรื่องหนึ่งคือ ก็ให้โอกาสกับส่วนต่าง ๆ ที่ยังไม่เข้าสู่กระบวนการเศรษฐกิจด้วยภูมิภาคล้าหลังเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นจะดึงตัวขึ้นได้มาได้อย่างไร อดีตที่ผ่านมาช่วยไปมากในเรื่องของเงินที่ให้ไปในประเทศเปน โปรตุเกส กรีซ อิตาลีบางส่วน แต่เวลานี้ได้นำบางส่วนไปช่วยภูมิภาคอื่น ๆ เหมือนกันในประเทศสมาชิกใหม่รวมถึง 10 ประเทศ

การบูรณาการในเชิงลึกเน้นในเรื่องของการเงิน ประเทศสมาชิก 12 ประเทศที่เข้ามาในยูโรโซนถือว่าดำเนินงานอย่างประสบความสำเร็จโดยเฉพาะการลดความแตกต่างของสภาวะเงินเฟ้อในประเทศ เพราะต้องรับเงื่อนไขการจัดระบบเงินยูโรซึ่งต้องดูแลอัตราเงินเฟ้อไม่ให้แตกต่างกันมากเกินไปเกินกว่า 2 เปอร์เซ็นต์ระหว่างประเทศที่อัตราเงินเฟ้อสูงสุดและต่ำสุด

อีกประเด็นหนึ่งคือเรื่องนี้ หนี้ภาครัฐเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติไม่ควรเกิน 60 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ประชาชาติ สำหรับใน euro area สัดส่วนหนี้ยังสูงอยู่กว่าที่กำหนดอยู่ คือมากกว่า 70 เปอร์เซ็นต์ ลดลงมาปี 2002 เหลือ 69.5 เปอร์เซ็นต์ และเพิ่มขึ้นมาอีกเป็น 71.3 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นเท่ากับลดลงมาเฉลี่ย 1 เปอร์เซ็นต์/ปี แต่มีประเทศที่หนี้สูงสุด 3 ประเทศในยุโรป ประเทศแรกคืออิตาลีซึ่งภาครัฐไม่ค่อยดี แต่ภาคเอกชนดีมากเพราะหนี้ก็สูงแต่ก็ลดลงมา สำหรับประเทศกรีซและประเทศเบลเยียมหนี้ก็ลดลงมาได้มาก

อีกประการหนึ่ง งบประมาณประจำปีของประเทศในยูโรโซนไม่ควรขาดดุลเกิน 3 เปอร์เซ็นต์ ประเทศในยูโรโซนดำเนินการค่อนข้างดีอยู่ที่

ประมาณ 2.5 - 2.6 เปอร์เซ็นต์ อย่างไรก็ตาม หนี้ตรงนี้เป็นหนี้ที่เพิ่มสูงขึ้น และมี 2 ประเทศที่ต้องจับตามองเป็นพิเศษ คือ ประเทศฝรั่งเศสและเยอรมนี เพราะเป็นประเทศที่พยายามเน้นว่าเงินนี้เป็นเงินสำคัญ แต่ในที่สุด ตัวเองก็ไม่สามารถรักษาเงินไว้ได้โดยขาดดุลงบประมาณเกิน 3 เปอร์เซ็นต์ อีกด้านที่ประสบความสำเร็จ คือ อัตราดอกเบี้ยก่อนที่จะมีเงินยูโรรวมถึง อัตราดอกเบี้ยระยะสั้น กล่าวโดยรวม บูรณาการทางการเงินช่วยสร้างพื้นฐานที่จะสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจคือเงินจะต้องไปสนับสนุนระบบให้เกิดเสถียรภาพ โดยเป็นความเชื่อว่าถ้าระบบการเงินมีเสถียรภาพแล้ว เศรษฐกิจจะดีเอง

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีปัญหาอยู่บ้าง ดังที่นักเศรษฐศาสตร์หรือนักคิดเห็นว่าถ้าเราเน้นเสถียรภาพมากไปเราก็อาจจะขาดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นี่เป็นตัวถ่วงปรบ เรื่องของการเงินในยุโรปรัฐบาลจะใช้เงินกระตุ้น เศรษฐกิจไม่ได้ ต้องไปคุยกันในระดับกรรมการ และในเชิงของการเมืองก็ ทำไม่ได้ จึงเป็นปัญหามาก เพราะไม่สามารถเพิ่มหนี้ได้หรือจะลดอัตราดอกเบี้ยไปมากกว่านี้ก็ได้ เป็นเหรียญสองด้านของการรักษาเสถียรภาพ ทำให้เกิดการลดอัตราการขยายตัว สำหรับประเทศสมาชิกใหม่ 10 ประเทศที่เข้ามาจะรับเงินได้ผ่านร้อนผ่านหนาวในเรื่องสงครามและการเปลี่ยนแปลงระบบมามาก จึงพอใจมากกว่าที่จะมีเสถียรภาพและเติบโตไม่มาก ในอีกด้านหนึ่งจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจประเทศเหล่านี้ด้วยซ้ำเพราะยังมีอะไรที่จะแลกเปลี่ยนกับ สหภาพยุโรป 15 ได้มาก และมี 6 ประเทศที่พร้อมแล้วที่

จะปรับตัวเข้าระบบการเงินของยุโรป ในสักปีสองปีก็จะเห็นว่าประเทศที่จะเข้ามาใช้เงินยูโรเป็นเรื่องของเกณฑ์ยุโรปคือการปรับตัวเข้าหากันในระบบเศรษฐกิจ

อีกตัวอย่างที่สำคัญในช่วงปีที่ผ่านมา คือ นโยบายเกษตรร่วมซึ่งดึงเงินงบประมาณของสหภาพยุโรปมาใช้มาก 44 เปอร์เซ็นต์หรือเกือบครึ่งหนึ่งของงบประมาณสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นการเอาเงินไปสนับสนุนในสหภาพยุโรปแล้วผันมาใช้ในการเกษตร เมื่อไปสนับสนุนก็จะทำให้ราคาสินค้าของยุโรปต่ำกว่าปกติอีกทั้งจะมาตั้งกำแพงการค้ากับประเทศภายนอก เพราะสหภาพยุโรปก็มีประเด็นทางด้านการเมืองว่าจะรักษาด้านการเกษตรอย่างไรหรือเรื่องความมั่นคงอย่างไร ประเด็นที่เป็นปัญหาในนโยบายเกษตรร่วมคือประเทศสมาชิกได้รับประโยชน์จากเงินงบประมาณไม่เท่ากัน ประเทศที่มีภาคการเกษตรใหญ่ ๆ เช่น ฝรั่งเศส สเปน โปรตุเกส เป็นต้น ได้รับเงินสนับสนุนจากส่วนนี้มาก ส่วนประเทศที่จ่ายเงินสมทบมาก คือ เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ เป็นต้น ถ้านำประเทศอีก 10 ประเทศเข้ามาก็จะใช้เงินงบประมาณในส่วนนี้มากขึ้นไปอีกจึงสมควรที่จะปฏิรูปนโยบายเกษตรร่วมด้วยการปฏิรูปได้เริ่มจากปีที่แล้ว (พ.ศ.2547) มีแผนจะทำ 10 ปี ต้องช่วยลดเงินที่จะเอามาสนับสนุนซึ่งมากถึง 1.24 เปอร์เซ็นต์ของผลิตภัณฑ์ประชาชาติและต้องการจะลดลงไม่เกิน 1 เปอร์เซ็นต์ของผลิตภัณฑ์ประชาชาติด้วยเหตุนี้นายกรัฐมนตรีอังกฤษซึ่งในเวลานี้เป็นประธานในสหภาพยุโรปจึงอยากจะมีส่วนผลักดันการปฏิรูปนโยบายเกษตรร่วมอย่างมาก

4. เศรษฐกิจของสหภาพยุโรป - 25 จะพาโลกไปทางใด

หัวข้อสุดท้ายคือเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปจะพาโลกไปทางใดจากการขยายสมาชิกจาก 15 ประเทศเป็น 25 ประเทศ ด้านหนึ่งสหภาพยุโรปก็มีบทบาทที่ใหญ่ขึ้นในเรื่องของน้ำหนักเศรษฐกิจโลก แต่อีกด้านหนึ่งในประเด็นที่เกี่ยวกับบรรณูญโดยตรงคือเรื่องของการบริหารจัดการจะยุ่งมาก เช่น การทำงานของบรัสเซลล์ซึ่งเป็นที่ตั้งของกรรมาธิการที่ทำหน้าที่บริหารสหภาพยุโรป นอกจากนั้นยังมีสมาชิกสภายุโรปซึ่งต้องเลือกกันเข้าสภาที่เมือง Strasbourg ก็เป็นอะไรที่คนยังไม่เข้าใจนัก คนทั่วไปก็จะเห็นประโยชน์แต่อาจนึกไม่ออก ถ้ากระบวนการตรงนั้นยังห่างไกลจากประชาชนก็จะทำให้เกิดการต่อต้านถ้านโยบายนั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจสังคม เพราะฉะนั้นอีกด้านหนึ่งยังไม่เชื่อว่าการบริหารจัดการจะออกมาอย่างไร บทบาทเหล่านี้จึงเป็นบทบาทที่สหภาพยุโรปต้องจัดการในตัวเอง

ประเด็นแรกที่คิดว่าสำคัญถ้าพูดถึงสหภาพยุโรป คือ สมาชิกใหม่ต้องปรับตัวและรับกฎเกณฑ์ของ สหภาพยุโรป และเรื่องค้าขายกับประเทศภายนอกต้องใช้มาตรการที่เกี่ยวกับการค้าภาษีและลดภาษี ประเทศเหล่านี้กำหนดภาษีสูงกว่า 9 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่สหภาพยุโรปมีภาษีที่ผูกพันกับ WTO ไว้ 4 เปอร์เซ็นต์ซึ่งต้องลดลงมาจาก 9 เปอร์เซ็นต์เหลือ 4 เปอร์เซ็นต์ แต่ถ้าระหว่างสหภาพยุโรปเองเขาเรียกว่าเขตการค้าเสรีภายใน หรือเรียกว่า

สหภาพศุลกากร หมายความว่า การค้าภายในต้องเสรี และการค้าภายนอกก็ต้องมีภาษีเฉลี่ย 4 เปอร์เซ็นต์เหมือนกับประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปอื่น ๆ

อีกประเด็นหนึ่งคือการยอมให้สหภาพยุโรปเป็นตัวแทนประเทศสมาชิกทั้งหมดในองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ประเทศภายนอกรวมทั้งประเทศไทยคงต้องคำนึงถึงจุดนี้ คือสหภาพยุโรปกับประเทศภายนอกจะไม่นลงนามทำความตกลงกันได้ง่าย ๆ โดยเฉพาะในเรื่องเขตการค้าเสรี เช่น เมื่อปีสองปีที่ผ่านมานายกรัฐมนตรีเดินทางไปเยือนทางยุโรปและอยากให้เขตการค้าเสรี ยุโรปก็มีท่าทีว่าไม่ต้องการทำการค้าเสรีแบบนั้น เราก็พิจารณาต่อไปในกรอบของอาเซียน ประเทศเราประเทศเดียวกับ 25 ประเทศทั้งหมดคงมีข้อตกลงได้ไม่มากนัก วิธีการหนึ่งคือประเทศภายนอกอย่างเราควรจะมีข้อตกลงที่ครบถ้วน ในเรื่องทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษาอย่างไรกับเขาที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ให้กันและกันมากที่สุด

- สุดท้ายคือเมื่อสมาชิกใหม่เข้ามาเงื่อนไขสำคัญในเวทีการค้าโลกคือประเทศเหล่านั้นจะไม่สามารถเพิ่มการปกป้องทางเศรษฐกิจเฉพาะตัวเฉพาะประเทศได้ แต่จะต้องทำในระดับของสหภาพยุโรป 25 ประเทศ ตรงนี้ที่อาจจะมีผลกระทบต่อภายนอกคือ ประเทศในสหภาพยุโรปจะหันมาให้ความสนใจกับประเทศสมาชิกใหม่เหล่านี้มากขึ้น เช่น เยอรมนีเคยพยายามลงทุนกับประเทศภายนอกก็หันไปลงทุนในยุโรปตะวันออก รัสเซีย จีน ละตินอเมริกา กว่าที่จะมาถึงไทยก็ลดความสำคัญลงไป อีกประเด็นหนึ่งที่จะ

วารสารยุโรปศึกษา

มีผลกระทบต่อไทยคือด้านการเกษตร นโยบายเกษตรร่วมซึ่งต้องมีการ
ปกป้อง เช่น ประเด็นการนำเข้ากุ้ง ในยุโรปไม่ค่อยมีปัญหาด้านมาตรฐาน
เท่าไรแต่ไทยมีปัญหามากกว่า ซึ่งเนื่องจากว่าสหภาพยุโรปมีการลงทุนใน
แอฟริกา ในกลุ่มแคริบเบียนแปซิฟิก อันเป็นประเด็นหลัก

